

Posudek na bakalářskou práci Kena Rumla: Vývoj bělorusko-ruské integrace po roce 1996

Autor se ve své práci zabývá nejtěsnějším spojenectvím v postsovětském prostoru, tedy rusko-běloruskou unií. Ta byla formována pevněji od roku 1996, byť se o možnosti jejího založení mluvilo již od rozpadu Sovětského svazu (měnová unie byla dohodnuta již v roce 1994, byla ale zastavena ruskou stranou). V roce 1996 se integrace teprve formovala, autor si tedy oprávněně klade otázku, s jakými cíli do úzkého spojení oba státy šly. Z hlediska Běloruska dochází autor k závěru, že šlo o prezentaci země jako jádra znovuoživení Sovětského svazu, a tedy i zdůraznění nadřazené pozice vůči Rusku. Z Jelcinovy strany šlo o využití populární myšlenky sjednocení Ruska a Běloruska k odčerpání komunistických hlasů. Autor líčí Jelcinovu pozici poněkud pasivně, ve skutečnosti byl právě tento tah Jelcinovým štábem zvažován nikoli jako reakce na Lukašenkovy podněty, ale jako autonomní politika. Nástup nového prezidenta Putina se pak nesl ve znamení zesílení tlaku na běloruskou stranu a tím i pokles ochoty běloruského prezidenta v integraci s Ruskou federací pokračovat.

Práce, i přes svoji vysokou kvalitu, má některé nedostatky. Autor nevysvětluje nijak podrobněji představy o měnové unii z roku 1999. Rovněž časové vymezení do roku 2003 zdůvodněné ustrnutím integrace působí poněkud rozpačitě. Autor se dopouští i jistých nepřesností, hlavně v hospodářských otázkách. Například na str. 9 uvádí, že HDP Běloruska bylo v roce 2000 více než dvojnásobkem HDP Ukrajiny. Pravděpodobně se ale jedná o HDP na obyvatele. Tvzení na str. 16, že běloruské autoritářství je nesrovnatelné s ostatními autoritářskými režimy, lze také označit za poněkud sporné. I když se v Bělorusku vyskytují symboly bývalého Sovětského svazu v míře nebývalé (s výjimkou neuznaného Podněstří), jedná se o využití jiné formy identifikace s určitou entitou. Srovnání se středoasijskými režimy, nepoměrně tvrdšími, využívajícími nacionalismus a kult osobnosti, pak není nemožné. U Lukašenkových motivací je sporné, jde-li opravdu o jeho idealismus a oddanost socialismu (str. 38), nebo o reálnou obavu běloruského prezidenta ze ztráty moci, zvláště v kontextu výrazně vyšší Putinovy podpory. Lukašenko by se tak nejen nestal hlavou Svazového státu, ale ztratil by svoji vedoucí pozici i v samotném Bělorusku.

Právě hospodářské vztahy tvoří slabší stránku práce, zatímco politická rovina je vykreslena velmi přesvědčivě. Autor představy o měnové unii nevysvětluje, prakticky dochází pouze ke zmínce o jejich existenci. Stejně načrtnutou zůstává běloruská hospodářská závislost, která je vnímána jen jako levné suroviny vs. zajištěný odbyt. Jde sice o základní povahu, ale Bělorusko těží i z bezcelního režimu hlavně v oblasti exportu ropy. Není příliš jasné, proč Rusko po dlouhou dobu zavíralo oči nad zjevným porušováním dohod ze strany Běloruska. Po nástupu prezidenta Putina pak Rusko přijalo zjevný směr ekonomizace své zahraniční politiky, tedy redukce podpory režimů v postsovětském prostoru na co nejnižší úroveň. Nejviditelnějším projevem této nové politiky jsou různé plynové krize, jichž jsme svědky dodnes. Autor nijak nevysvětluje ani problematiku cen plynu, kterou přechází pouze zmínkou o levných energiích pro Bělorusko. Přitom právě ceny zemního plynu představují důležitou formu dotací. Bělorusko mělo podle smluv z roku 1999 právo na ceny zemního plynu ve výši cen pro sousední ruské gubernie, nicméně výměnou za souhlas s privatizací Beltranshazu.

Autor se opírá hlavně o běloruskou literaturu, neboť jak přiznává, integrace je především zájmem běloruské strany. I přesto ale tvzení, že je rusko-běloruská integrace málo v literatuře podchycena poněkud sporné. Vedle zdrojů jinonické knihovny bylo možné použít i fondy Slovanské knihovny v Praze. Pro další výzkum doporučuji využít, byť s notnou dávkou ostražitosti, stránek soyuz.by, tedy

oficiální stránek Svazového státu. Ty sahají pouze do roku 2003, není tedy žádnou chybou, že nebyly využity pro předkládanou práci.

Práce je psána poměrně kultivovaným jazykem, rušivě působí snad jen až příliš časté věty typu „jak již bylo zmíněno“, popřípadě „nutno poznamenat“ atd. Nešvarem je také používání přítomného času pro události v minulosti (např. str. 28). Naproti tomu hodnotím velmi pozitivně, že se autor vyvaroval různých překlepů a podobných přehmatů.

Celkově tedy předkládaná práce poskytuje zajímavý náhled do problematiky rusko-běloruské integrace a tvoří dobrý základ pro další zkoumání. Pro některé věcné nedotaženosti, zvláště málo zpracovanou oblast hospodářské integrace mezi oběma zeměmi, navrhuji známku **velmi dobrou**.

V Praze dne 1. června 2009

Karel Svoboda

